

Аншлагова прем'єра і тріумфальні гастролі

Волинський академічний театр ім. Т.Шевченка відсвяткував своє 75-річчя

Олександр Єфимов

12 березня, 2015 - 12:37

ФОТО ОЛЕКСАНДРА ЖАЛОВАГИ

З нагоди ювілею трупа волинян гастролувала у Києві, де показали три вистави: «Кайдаші» за мотивами повісті І.Нечуя-Левицького, «Назар Стодоля» Т. Шевченка та «Гамлет» В. Шекспіра. Безпосередньому ж святкуванню ювілейної дати, яке, зрозуміло, відбулося в рідних стінах, передувала прем'єра вистави «Століття Якова: Перше кохання» за мотивами роману Володимира Лиса.

Право постановки «Століття Якова» художній керівник Волинського театру ім. Т. Шевченка Петро Ластівка (хоч сам роман автор інсценізував із його ініціативи) віддав Миколі Яремківу. Здатність поділитися з колегою «ласим шматком», яким є не лише для сцени, а й для кіно згаданий епос-біографія Лиса, схвальна сам по собі. Тим більше вона заслуговує на повагу, коли справа торкається театру, де, як відомо, творчі амбіції часто виплескуються за береги. Ластівка ж, при всіх його режисерських амбіціях та суто фахових інтересах, є вродженим лідером. Його треба назвати добрим господарем, яким, власне, і має бути українець. А хороший господар уміє дбати не лише про своє, а й про спільне. Знаю про цю якість режисера ще з часів спільної роботи у Тернопільському театрі ім. Т. Шевченка (схоже, за советів свідомо калькували назви українських театрів, аби їх знеособити). Тепер, приїхавши до Луцька на ювілей, відразу зауважив, що ця його «хуторянська» у кращому розумінні слова хазяйновитість із віком лише вкоренилася у характер, знайшовши, до всього ж, підтримку в особі директора Волинського театру Анатолія Гливи. Зрозуміло, що тертя бувають у будь-якій справі й у будь-яких стосунках. Але дивлячись на творчо-господарський тандем Ластівки та Гливи, по-доброму їм позаздрив.

«Століття Якова» розповідає про те, як жилося українцям за різної, завжди чужої для них влади. Головний герой за свій довгий вік пережив аж п'ять різних держав (!), що воювали між собою, шматуючи при тому Україну: Російську імперію, УНР, Польщу, гітлерівську Німеччину, СРСР. У романі Лиса можна знайти багато цікавого та пізнавального. Між тим, оскільки театр — це не серіал, з поміж усіх тем і сюжетних ліній для сценічної розповіді була вибрана історія кохання Якова та Уляни. Принцип побудови сюжету у виставі нехитрий: Яків (його грають кілька акторів, у ролі найстаршого Якова — Анатолій Романюк) згадує своє дитинство та юність, які пройшли під знаком рідкісного у наші часи кохання. Шекспірівські пристрасті розгортаються у поліському селі з тої ж таки причини, з якої вони вирують у багатьох класичних українських п'єсах: батьки хочуть видати доньку за багатого, а вона, покохавши бідного, хоче слідувати поклику свого серця, а не розрахункам меркантильних предків. Щоправда, Улянка (Людмила Натанчук, малу ж Улясю прекрасно грає Діана Хмілевська) силою свого характеру могла б схилити батьків до того, аби вони видали її заміж за свого ж таки

похресника Якова-Яся (В'ячеслав Погудін, малого Яшка грає Данило Герасимчук). Але дівчина хоче, щоби тато і мама віддали її за коханого із власної волі. Якщо ж її та батьківська воля не збігаються, то Улянка, за якою упадає не лише майбутній чоловік, а й двоюрідний брат, готова підкоритися закону, традиції. «У нашій сім'ї ніколи не перечили волі батьків, то ж і я її виконаю». При тому, вона не боїться людського осуду, не зважає на гнів найближчих родичів, бо не лише зачинає першого сина з коханим, а й до самого весілля з іншим бігає до нього на побачення. Тож яке почуття, який головний мотив рухає нею? Що, які темні жіночі сили заважають їй побратися з тим, кого вона любить усім жаром своєї вільної юної душі й свого палкого дівочого тіла? Оскільки режисер залишається у полі мелодрами, це питання, на жаль, у виставі не досліджується належним чином (а воно, як пам'ятаємо, складає основну колізію світової трагедії, де герой розривається між бажанням та обов'язком, свободою та необхідністю). Про це можна лише жалкувати, бо і сам сюжет, і залучення у виставу хору дають можливість віднайти в романі В. Лиса і виявити на сцені глибинні смислові пласти і акцентувати саме їх. Однак режисер вдовольнився поверховим прочитанням сюжету, який завершується зустріччю колишніх закоханих (Уляну в старості грає Ольга Осійк), які хоч і пронесли через все життя своє почуття, але при тому навряд чи були щасливими. То що ж стає на заваді людському щастю? — якщо не прямої відповіді, то хоч би виразного художнього натяку на неї й чекаєш від «Століття Якова».

На це запитання дає свою чітку відповідь Петро Ластівка у поставленому вдруге «Гамлеті» (вперше — у Тернополі в кінці 1980-х). Зміст найбільш відомої шекспірівської трагедії для нього не утримує ніяких таємниць (після сотень інтерпретацій знайти новий зміст у «Гамлеті» й справді дуже важко). Тому режисер максимально задіює увесь свій талант постановника задля створення на сцені яскравого, динамічного дійства, що має донести до нас — і жахнути своєю відвертістю — правду про те, чого вартує світові негуманне людське прагнення до влади та земних насолод. Історія боротьби за владу стара, як цей прогнилий світ. Тож і надії вистава не залишає жодної: у фіналі із зали на сцену піднімається Фортінбрас у сучасному костюмі політичного клерка і представляє нам підкріплений печатками та підписами «документ», що проголошує: «Я маю усі права на цю державу».

На жаль, у межах цієї статі немає змоги детально розповісти про виставу того ж таки Петра Ластівки «Назар Стодоля та його любовні поневіряння». Уже з самої назви стає зрозумілим, що обов'язкову для постановки на українській сцені мелодраму Тараса Шевченка режисер окрасив у лірико-комічні тони, від чого вона тільки виграла. Усвідомлюючи, що наївну, дидактичну класику не можна зараз грати у жанрі побутового реалізму, Ластівка знайшов прекрасний режисерський хід. Уся історія сватання до Галі молодого козака Стодоли та його суперника старого полковника Молочая тут гротескно розігрується товаришами Назара. Принцип «вистава у виставі», окрім того, що дає змогу виправдати і зробити органічними мелодраматичні, повчальні репліки героїв, тут ще й доносить до глядача важливу думку: театр, виховуючи нас, показуючи нам наші душевні вади, здатен допомогти розв'язати будь-яку конфліктну ситуацію. Думка, зважаючи на плачевний стан вітчизняної культури через зневажливе ставлення до неї наших можновладців, — більш ніж актуальна.

Олександр ЄФИМОВ

Газета:

№42, (2015)

Рубрика:

Культура